

THE LAW AND FGM

LATVIA

DECEMBER 2021

National Legal Framework

Overview of National Legal Framework in Latvia

National legislation:

X	Specific law/provision criminalising FGM
X	Provides a definition of FGM
✓	Criminalises the performance of FGM
✓	Criminalises the procurement, arrangement and/or assistance of acts of FGM
✓	Obligation to report incidents of FGM to the authorities
✓	Criminalises the participation of medical professionals in acts of FGM
✓	Extraterritorial application regardless of double criminality

Introduction

Latvia is a country in north-eastern Europe with an estimated population of 1.95 million.¹ Latvia is a unitary republic with a parliamentary democracy. It has a civil-law legal system.

FGM Prevalence

There is no information available on the prevalence of female genital mutilation (FGM) in Latvia, either for girls and women who have undergone FGM or those who are at risk of FGM.

According to a report by the European Institute for Gender Equality, data from 2011 onwards regarding asylum-seeking women and refugees shows that four women are living in Latvia who originated from African countries that practise FGM – Kenya, Ghana and Somalia. This low number of women originating from FGM-practising countries could be the reason why there are no prevalence studies on FGM in the country.²

National Legal Framework

General Law

There is no specific law criminalising FGM in Latvia, nor have we found any statements by the Latvian Government confirming the application of criminal law to FGM. However, Latvia has ratified conventions condemning FGM and general criminal law does implicitly apply to the practice.

FGM could fall under **Sections 125 and 126 of the Latvian Criminal Law** (the *Criminal Code*), which criminalise, respectively, the intentional infliction of severe and moderate bodily harm. The definition of 'bodily harm' is not provided in the Criminal Code.

Based on these sections, it seems most likely that FGM would be classed as inflicting 'severe' or 'moderate' bodily harm under **Sections 125(1) and 126(1)**, depending on the type of FGM performed.

Sections 125(2) and 126(2) contain several aggravating circumstances for which higher penalties can be given. They include when the bodily harm is inflicted in a tormenting and torturous manner (**Section 125(2)(4)**); against a person who is in a state of helplessness (**Sections 125(2)(8) and 126(2)(6)**); or against a person who is related in the first or second degree of kinship to the perpetrator, the (former) spouse, a person with whom the perpetrator is or has been in continuous intimate relationships, or a person with whom the perpetrator has a joint household (**Sections 125(2)(9) and 126(2)(7)**). All these aggravating circumstances could apply in the case of FGM.

Section 174(1) criminalises cruel or violent treatment of a minor, including physical or mental suffering, when the victim is financially or otherwise dependent on the perpetrator and when no severe or moderate bodily harm prescribed in **Sections 125 and 126** is inflicted by these acts. **Section 174(2)** prescribes a harsher penalty if severe or moderate bodily harm is inflicted on an underaged person.

Definition of FGM

Latvian law does not contain a definition of FGM; nor have we been able to find any government source defining it.

Women and Girls of All Ages

The performance of FGM on women and girls of all ages has been criminalised in Latvia. In Latvia, the general prohibition on inflicting bodily harm is not limited by the age of the victim. However, there is a separate provision (**Section 174 of the Criminal Code**) for inflicting bodily harm on a minor.

Procuring, Aiding and Abetting

Procuring, aiding and abetting FGM are criminalised in Latvia through general criminal law. **Section 19 of the Criminal Code** prescribes that a person is considered a 'joint perpetrator' in a criminal offence if he or she directly commits an intentional criminal offence.

Section 20(1) prescribes that a person who intentionally and jointly participates in the criminal offence, but is not the direct perpetrator of it, is considered a 'joint participant'. Joint participants include organisers, instigators, aiders and abettors.

Procuring FGM – when someone has a cutter (or any other person) perform FGM on the victim – most likely qualifies as 'instigation' under **Section 20(3)**.

Aiding and abetting FGM qualify someone as a 'joint participant' to an offence under **Section 20(1)**.

Section 20(4) prescribes that an 'abettor' is a person who knowingly promotes the commission of a crime; provides advice, means or directions; removes impediments; or participates in any other way. Actions prescribed in **Section 20(4)** also include 'aiders' who participate in the offence by offering means or directions, or in any other way.

Section 20(5) provides that any joint participants, including instigators, abettors or aiders, face the sentence prescribed for the perpetrator.

Allowing the Use of Premises

Allowing the use of premises for the purpose of FGM is criminalised in Latvia under the general law criminalising joint participation in a crime (**Section 20(4) of the Criminal Code**). Someone who allows the use of premises can be said to have intentionally facilitated the perpetration of the crime through supply of means and is therefore a joint participant in the crime under **Section 20(4)**.

Providing or Possessing Tools

Providing specific tools for the purpose of FGM is criminalised in Latvia under the general law criminalising joint participation in a crime (**Section 20(4)**). Someone who provides specific tools can be said to have intentionally facilitated the perpetration of the crime through supply of means and is therefore a joint participant in the crime under Section 20(4) of the Criminal Code.

Section 15(3) prescribes that preparation for only a serious or especially serious crime is criminal.

Section 125(1) provides that infliction of serious bodily harm is seen as a serious crime for which preparation is punishable. Therefore, possessing tools for the purpose of FGM may be classed as a 'serious' crime under Section 15(3) if FGM is seen as severe bodily harm under Section 125(1).

Failure to Report FGM

Failing to report FGM has been criminalised in Latvia for specific persons. According to **Section 73 of the Law on the Protection of the Children's Rights** (the *Child Protection Law*), inspectors have an obligation to report an instance where it is established that the rights of a child have been violated. A penalty for the failure to report FGM may be applied in this case.

Section 51(3) of the Child Protection Law also provides an obligation for any person to inform the police or another competent authority about violence or any other criminal offence against a child. Failure to inform results in liability laid down in law.

Section 56 of the Medical Treatment Law prescribes that medical institutions have an obligation to notify the police of a case in which a patient has suffered from violence (**Section 56(1)**), or where the rights of a child have been violated (**Section 56(2)**). However, no penalties are foreseen for the failure to report an instance of FGM.

Medicalised FGM

Medicalised FGM is not specifically criminalised in Latvian law. However, it seems that the performance of medicalised FGM would fall under the general provision prohibiting causation of severe bodily harm under **Section 125 of the Criminal Code**.

Extraterritoriality

The Latvian **Criminal Code** extends extraterritorial application to the commission of FGM abroad. **Section 4(1)** prescribes that Latvian citizens, non-citizens and foreigners who have a permit for permanent residence in Latvia are liable, in accordance with the Latvian Criminal Code, for an offence committed in the territory of another state or outside a territory of any state, irrespective of whether the offence has been criminalised in the country where the offence was committed.

Penalties

Penalties are dependent on the form of bodily harm that a specific instance of FGM is judged to have inflicted and on whether any aggravating circumstances apply.

- **Section 125(1) of the Criminal Code** prescribes a sentence of *up to seven years' imprisonment* for inflicting severe bodily harm.
- **Section 126(1) of the Criminal Code** prescribes a sentence of *up to three years' imprisonment* for inflicting moderate bodily harm.
- **Section 174(1)** prescribes a sentence of *up to three years' imprisonment* for cruel or violent treatment of a minor, including physical or mental suffering without severe or moderate bodily harm as

prescribed in Sections 125 and 126, and *up to five years' imprisonment* if severe or moderate bodily harm is inflicted on a minor.

In the case of FGM, it is very likely that aggravating circumstances are present, since FGM can be inflicted in a manner of torture or torment (**Section 125(2)(4) and 126(2)(2)**), against a helpless victim (**Section 125(2)(8) and 126(2)(6)**) or against a person in an intimate relation or kinship with the perpetrator (**Section 125(2)(9) and 126(2)(7)**).

If an aggravating circumstance is present:

- **Section 125(2)** prescribes a sentence of *up to ten years' imprisonment* for inflicting severe bodily harm; and
- **Section 126(2)** prescribes a sentence of *up to five years' imprisonment* for inflicting moderate bodily harm.

Thus, the maximum sentence for FGM in Latvia is *ten years' imprisonment*.

Aiders and abettors qualify as 'joint participants' in a crime under **Section 20(1)**, and, according to **Section 20(5)**, all joint participants are liable to the same sentences as the immediate perpetrator. There are no specific provisions containing guidelines on sentencing aiders and abettors. This is up to the discretion of a court or judge.

Protection

Protecting Uncut Girls and Women

Child protection laws provide general protection for uncut girls. **The Child Protection Law** could be applied in cases of FGM. **Section 4(5)** prescribes safety and maximum protection of the life and health of the child. Cruel treatment of a child by her parents is criminalised under **Section 24(4)**. **Section 27(1)(1)** prescribes the separation of the child from the family as a protective measure for instances of a serious threat or suspicion regarding violence against the child.

Latvia has ratified many **international conventions** that condemn FGM. The Criminal Code regulates criminal offences regarding harmful practices like FGM; however, Latvia has not yet ratified the Council of Europe Convention on preventing and combatting violence against women and domestic violence (the Istanbul Convention).³

Nationally, there are no specific or general laws protecting uncut women, aside from general criminal law.

Implementation of The Law

Court Cases

There are no Latvian court cases in relation to FGM known to 28 Too Many.

Conclusions and Recommendations

Conclusions

FGM is **not explicitly criminalised** in Latvia through a specific law, provision or governmental declaration. However, Latvia has ratified conventions condemning FGM (not the Istanbul Convention, however) and general criminal law does implicitly apply to the practice.

Consequently, the law does not contain a definition of 'FGM' and it is not clear whether all **types of FGM** would fall under general assault laws.

Procuring, aiding and abetting FGM would be criminalised through general laws on participation in offences.

There is an obligation for any person to inform the police or another competent authority about violence or any other criminal offence against a child. Medical institutions have an **obligation to notify** the police of a case in which a patient has suffered from violence or where the rights of a child have been violated.

The Criminal Code extends **extraterritorial application** of Latvian laws to the performance of FGM abroad, regardless of double criminality, in cases where the perpetrator has Latvian nationality or is a habitual resident of Latvia.

Recommendations

We urge Latvia to ratify the Istanbul Convention.

It would be useful for Latvia to order an inquiry into the prevalence of FGM and the number of girls and women possibly at risk of it.

We recommend that Latvia issue a governmental declaration confirming the application of criminal law to FGM, including a definition of 'FGM' that corresponds to the WHO's and specifying that FGM is a criminal offence if performed on a woman or a girl of any age, regardless of perceived consent (especially in the case of a minor).

We also recommend that Latvia instate an obligation for (at least) relevant professionals and institutions to report cases where there are reasonable grounds to believe that FGM may be committed imminently.

Finally, we recommend that Latvia extend extraterritorial application of Latvian law to the performance of FGM abroad, regardless of double criminality, in cases where only the victim has Latvian nationality or is a resident of Latvia.

Appendix I: International and Regional Treaties

LATVIA	Signed	Ratified/ Acceded	Reservations on reporting?
International			
International Covenant on Civil & Political Rights (1966) (<i>ICCPR</i>) ⁴	X	✓ 1992	No
International Covenant on Economic, Social & Cultural Rights (1966) (<i>ICESCR</i>) ⁵	X	✓ 1992	No
Convention on the Elimination of All forms of Discrimination Against Women (1979) (<i>CEDAW</i>) ⁶	X	✓ 1992	No
Convention on the Rights of the Child (1989) (<i>CRC</i>) ⁷	X	✓ 1992	No
Regional			
Istanbul Convention ⁸	✓ 2016	X	N/A
European Convention on Human Rights ⁹	✓ 1995	✓ 1997	No

‘Signed’: a treaty is signed by countries following negotiation and agreement of its contents.

‘Ratified’: once signed, most treaties and conventions must be ratified (i.e. approved through the standard national legislative procedure) to be legally effective in that country.

‘Acceded’: when a country ratifies a treaty that has already been negotiated by other states.

Appendix II: National Laws

Criminal Code

Section 4

- (1) Latvijas pilsoņi, nepilsoņi vai ārzemnieki, kuriem ir pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā, par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, saucami pie atbildības Latvijas teritorijā saskaņā ar šo likumu.
- (1¹) Par citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas izdarītu nodarījumu neatkarīgi no tā, vai tas izdarīšanas vietā atzīts par noziedzīgu un sodāmu, ja to izdarījusi fiziskā persona Latvijas Republikā reģistrētas juridiskās personas interesēs, labā vai juridiskās personas nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā, juridiskajai personai var piemērot šajā likumā paredzētos piespiedu ietekmēšanas līdzekļus.
- (2) Latvijas Republikas karavīri, kuri izvietoti ārpus Latvijas teritorijas, par noziedzīgiem nodarījumiem saucami pie atbildības saskaņā ar šo likumu, ja Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos nav noteikts citādi.
- (3) Ārzemnieki, kuriem nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā un kuri izdarījuši citas valsts teritorijā smagus vai sevišķi smagus noziegumus, kas vērsti pret Latvijas Republikas vai tās iedzīvotāju interesēm, neatkarīgi no tās valsts likumiem, kuras teritorijā izdarīts noziegums, saucami pie kriminālatbildības saskaņā ar šo likumu, ja tie nav saukti pie kriminālatbildības vai nodoti tiesai saskaņā ar nozieguma izdarīšanas vietas valsts likumiem.
- (4) Ārzemnieki, kuriem nav pastāvīgās uzturēšanās atļaujas Latvijas Republikā un kuri izdarījuši noziedzīgu nodarījumu citas valsts teritorijā vai ārpus jebkuras valsts teritorijas, neatkarīgi no nodarījuma izdarīšanas vietas valsts likumiem saucami pie atbildības saskaņā ar šo likumu Latvijas Republikai saistošos starptautiskajos līgumos paredzētajos gadījumos, ja par šo nodarījumu tie nav saukti pie kriminālatbildības vai nodoti tiesai citas valsts teritorijā.

Section 15

- (1) Par pabeigtu atzīstams noziedzīgs nodarījums, ja tam ir visas šajā likumā paredzētās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes.
- (2) Sagatavošanās noziegumam un nozieguma mēģinājums ir nepabeigts noziedzīgs nodarījums.
- (3) Par sagatavošanos noziegumam atzīstama līdzekļu vai rīku sameklēšana vai pielāgošana vai citāda tīša labvēlīgu apstākļu radīšana tīša nozieguma izdarīšanai, ja turklāt tas nav turpināts no vainīgā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ. Kriminālatbildība iestājas tikai par sagatavošanos smagiem vai sevišķi smagiem noziegumiem.
- (4) Par nozieguma mēģinājumu atzīstama apzināta darbība (bezdarbība), kas tieši vērsta uz tīšu tā izdarīšanu, ja noziegums nav izdarīts līdz galam no vainīgā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ.
- (5) Atbildība par sagatavošanos noziegumam vai nozieguma mēģinājumu iestājas saskaņā ar to pašu šā likuma pantu, kas paredz atbildību par konkrēto nodarījumu.
- (6) Par mēģinājumu izdarīt kriminālpārkāpumu persona nav saucama pie kriminālatbildības.

Section 19

Par dalību (līdzizdarīšanu) uzskatāma apzināta noziedzīga darbība, ar kuru tīšu noziedzīgu nodarījumu kopīgi, to apzinoties, tieši izdarījušas divas vai vairākas personas (tas ir, grupa). Katra no šīm personām ir noziedzīgā nodarījuma dalībnieks (līdzizdarītājs).

Section 20

- (1) Par līdzdalību uzskatāma apzināta darbība vai bezdarbība, ar kuru persona (līdzdalībnieks) kopīgi ar citu personu (izdarītāju) piedalījies tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, bet pati nav bijusi tā tiešā izdarītāja. Noziedzīga nodarījuma līdzdalībnieki ir organizētāji, uzkūditāji, atbalstītāji.
- (2) Par organizētāju uzskatāma persona, kas noziedzīga nodarījuma izdarīšanu organizējusi vai vadījusi.
- (3) Par uzkūditāju uzskatāma persona, kas pamudinājusi citu personu izdarīt noziedzīgu nodarījumu.
- (4) Par atbalstītāju uzskatāma persona, kas apzināti veicinājusi noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, dodot padomus, norādījumus, līdzekļus vai novēršot šķēršļus tā izdarīšanai, kā arī persona, kas iepriekš apsolījusi noslēpt noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai līdzdalībnieku, noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rīkus un līdzekļus, noziedzīga nodarījuma pēdas vai noziedzīgā kārtā iegūtos priekšmetus vai arī iepriekš apsolījusi iegādāties vai realizēt šādus priekšmetus.
- (5) Līdzdalībnieks noziedzīgos nodarījumos saucams pie atbildības saskaņā ar to pašu šā likuma pantu, kas paredz izdarītāja atbildību.
- (6) Individuālās noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmes, kas attiecas uz noziedzīga nodarījuma izdarītāju vai līdzdalībnieku, neietekmē citu dalībnieku vai līdzdalībnieku atbildību.
- (7) Ja līdzdalībnieks nav apzinājies kādu no izdarītāja un citu līdzdalībnieku izdarītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem, viņš par tiem nav saucams pie kriminālatbildības.
- (8) Ja izdarītājs noziegumu nav izdarījis līdz galam no viņa gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, līdzdalībnieki ir atbildīgi par līdzdalību attiecīgā nozieguma mēģinājumā. Ja izdarītājs nav uzsācis nozieguma izdarīšanu, līdzdalībnieki ir atbildīgi par sagatavošanos attiecīgajam noziegumam.
- (9) Organizētāja un uzkūditāja labprātīga atteikšanās no noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas līdz galam uzskatāma par tādu tikai tajos gadījumos, kad viņi savlaicīgi darījuši visu iespējamo, lai novērstu ar viņu līdzdalību iecerētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, un šis nodarījums nav izdarīts. Atbalstītājs nav saucams pie kriminālatbildības, ja viņš līdz noziedzīgā nodarījuma uzsākšanai labprātīgi atteicies sniegt apsolīto palīdzību.

Section 125

- (1) Par smaga miesas bojājuma tīšu nodarīšanu —
soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz septiņiem gadiem un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.
- (2) Par tādām pašām darbībām, ja:
  - 1) tās izdarītas sakarā ar to, ka cietušais vai viņa tuvinieks izpildījis savus dienesta vai profesionālos pienākumus vai piedalījies noziedzīga vai citāda prettiesiska nodarījuma novēršanā vai pārtraukšanā, vai devis liecību tiesā vai pirmstiesas kriminālprocesā;
  - 2) tās izdarītas pret divām vai vairākām personām;
  - 3) tās izdarītas vairāku personu dzīvībai vai veselībai bīstamā veidā;
  - 4) tām bijis mocišanas vai spīdzināšanas raksturs;
  - 5) tās izdarījusi personu grupa;
  - 6) (izslēgts ar 13.12.2012. likumu);
  - 7) tās izdarījusi persona, kas ievietota īslaicīgās aizturēšanas vai ieslodzījuma vietā;
  - 8) tās izdarītas pret personu bezpalīdzības stāvoklī;
  - 9) tās izdarītas pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no diviem līdz desmit gadiem un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.

- (3) Par tīša smaga miesas bojājuma nodarīšanu, kas vainīgā neuzmanības dēļ bijis par iemeslu cietušā nāvei, vai par tīša smaga miesas bojājuma nodarīšanu, ja to izdarījusi organizēta grupa, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.

Section 126

- (1) Par vidēja smaguma miesas bojājuma tīšu nodarīšanu —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu.

- (2) Par tādām pašām darbībām, ja:

- 1) tās izdarītas sakarā ar to, ka cietušais vai viņa tuvinieks izpildījis savus dienesta vai profesionālos pienākumus vai piedalījies noziedzīgā vai citāda prettiesiska nodarījuma novēršanā vai pārtraukšanā, vai devis liecību tiesā vai pirmstiesas kriminālprocesā;
- 2) tām bijis mocīšanas vai spīdzināšanas raksturs;
- 3) tās izdarījusi personu grupa;
- 4) (izslēgts ar 13.12.2012. likumu);
- 5) tās izdarījusi persona, kas ievietota īslaicīgās aizturēšanas vai ieslodzījuma vietā;
- 6) tās izdarītas pret personu bezpalīdzības stāvoklī;
- 7) tās izdarītas pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir pirmajā vai otrajā radniecības pakāpē, vai pret laulāto vai bijušo laulāto, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājs ir vai ir bijis pastāvīgās intīmās attiecībās, vai pret personu, ar kuru noziedzīgā nodarījuma izdarītājam ir kopīga (nedalīta) saimniecība, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās.

Section 174

- (1) Par cietsirdīgu vai vardarbīgu apiešanos ar nepilngadīgo, ja ar to nepilngadīgajam nodarītas fiziskas vai psihiskas ciešanas un ja tās nodarījušas personas, no kurām cietušais ir materiāli vai citādi atkarīgs un ja šīm darbībām nav bijušas šā likuma 125. vai 126.pantā paredzētās sekas, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.

- (2) Par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja tas izdarīts pret mazgadīgo, —

soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem.

Law on the Protection of the Rights of the Child

Section 4

Bērna tiesības tiek aizsargātas, lai sasniegtu šādus mērķus:

- 1) sabiedrības interesēm atbilstošas vērtību orientācijas veidošanos un nostiprināšanos bērņā;
- 2) bērna orientāciju uz darbu kā vienīgo morāli atbalstāmo eksistences līdzekļu iegūšanas un labklājības avotu;
- 3) bērna orientāciju uz ģimeni kā sabiedrības organizācijas pamatvērtību un vienu no sabiedrības un indivīda galvenajām vērtībām;
- 4) bērna orientāciju uz veselīgu dzīvesveidu kā tautas izdzīvošanas objektīvu priekšnosacījumu;
- 5) bērna drošību, kā arī viņa veselības un dzīvības maksimālu aizsardzību, sevišķu uzmanību tam veļtot publisku pasākumu vai bērniem pieejamu publisku izklaides, sporta vai atpūtas vietu apmeklēšanas, bruņotu konfliktu, ugunsgrēku vai citu ārkārtas situāciju (plūdu, vētras, paaugstināta radiācijas līmeņa u.tml.) laikā.

Section 24

- (1) Atbilstoši Civillikuma noteikumiem vecāku pienākums ir rūpēties par bērnu un viņa mantu un pārstāvēt bērnu viņa personiskajās un mantiskajās attiecībās.
- (2) Vecāku pienākums ir sagatavot bērnu patstāvīgai dzīvei sabiedrībā, pēc iespējas respektējot viņa individualitāti, ievērojot spējas un intereses.
- (3) Vecāki ir bērna dabiskie aizbildņi (likumiskie pārstāvji). Viņu pienākums ir aizstāvēt bērna tiesības un ar likumu aizsargātās intereses.
- (4) Par vecāku pienākumu nepildīšanu vai aizgādības tiesību ļaunprātīgu izmantošanu, bērna fizisku sodīšanu, kā arī cietsirdīgu izturēšanos pret viņu vecāki saucami pie likumā noteiktās atbildības.
- (5) Vecāku gribas izpaušmēm attiecībā uz bērnu var noteikt ierobežojumus neatkarīgi no viņu uzskatiem un reliģiskās pārliecības, ja ir konstatēts, ka tās fiziski vai garīgi varētu kaitēt bērna turpmākajai attīstībai.
- (6) Vecākiem vai personai, kuras aprūpē vai uzraudzībā bērns nodots (turpmāk — persona, kura atbildīga par bērna uzraudzību), ir pienākums neatstāt bērnu līdz septiņu gadu vecumam bez pieaugušā vai vismaz 13 gadus vecas personas klātbūtnes.

Section 27

- (1) Bērnu var šķirt no ģimenes, ja:
  - 1) bērna dzīvība, veselība vai attīstība ir nopietni apdraudēta vardarbības dēļ vai ir pamatotas aizdomas par vardarbību pret bērnu, kā arī aprūpes trūkuma vai mājas apstākļu (sociālās vides) dēļ;
  - 2) bērns nopietni apdraud savu veselību vai attīstību, lietojot alkoholu, narkotiskās vai toksiskās vielas;
  - 3) bērns ir izdarījis noziedzīgu nodarījumu.
- (2) Šā panta pirmās daļas 1. un 2.punktā paredzētajos gadījumos bērns šķirams no ģimenes, ja nav iespējams novērst bērna attīstībai nelabvēlīgos apstākļus, viņam paliekot ģimenē. Ģimenes izlikšana no dzīvojamām telpām nedrīkst būt par iemeslu bērna šķiršanai no vecākiem.
- (3) Šķirot bērnu no ģimenes, viņam tiek nodrošināta ārpusģimenes aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē. Ārpusģimenes aprūpi bērnu aprūpes iestādē nodrošina tikai gadījumos, kad aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē nav piemērota konkrētam bērnam. Bērnu aprūpes iestādē bērns atrodas līdz brīdim, kad viņam tiek nodrošināta piemērota aprūpe pie aizbildņa vai audžuģimenē.
- (4) Ja ārpusģimenes aprūpe tiek noteikta sakarā ar šā panta pirmās daļas 1.punktā minētajiem apstākļiem:
  - 1) vienas ģimenes bērni nav šķirami, izņemot īpašus gadījumus, kad tas tiek darīts bērnu interesēs;
  - 2) izvēloties ārpusģimenes aprūpes veidu, vērā ņemams arī bērna viedoklis.

- (4¹) Ja policija šķir bērnu no ģimenes sakarā ar šā panta pirmās daļas 1.punktā minētajiem apstākļiem un vēl nav pieņemts lēmums par viņa ārpusģimenes aprūpi, policija var atteikties paziņot bērna atrašanās vietu viņa vecākiem, kā arī brāļiem, māsām, vecvecākiem un personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā. Ja bērns no ģimenes tiek šķirts sakarā ar šā panta pirmās daļas 1.punktā minētajiem apstākļiem un vēl nav pieņemts lēmums par viņa ārpusģimenes aprūpi, bērnu aprūpes iestāde, izglītības iestāde, ārstniecības iestāde vai sociālās rehabilitācijas iestāde var aizliegt bērna vecākiem, kā arī brāļiem, māsām, vecvecākiem un personām, ar kurām bērns ilgu laiku ir dzīvojis nedalītā saimniecībā, satikties ar bērnu, ja tikšanās ar konkrēto personu:
- 1) kaitē bērna veselībai, attīstībai un drošībai;
  - 2) rada draudus bērnam vai citiem šajā daļā minētajās iestādēs esošajiem bērniem.
- (4²) Policija lēmumu par atteikšanos paziņot bērna atrašanās vietu un bērnu aprūpes iestāde, izglītības iestāde, ārstniecības iestāde vai sociālās rehabilitācijas iestāde lēmumu par aizliegumu satikties ar bērnu var paziņot mutvārdos. Minētos lēmumus var lūgt noformēt rakstveidā, kā arī pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā. Lēmuma pārsūdzēšana neaptur tā darbību.
- (4³) Ja bērns tiek šķirts no ģimenes šā panta 4.1 daļā minētajā gadījumā, par to ne vēlāk kā nākamajā darb dienā informē bāriņtiesu, kura ir kompetenta lemt par aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem. Bāriņtiesa, saņemot šo informāciju, ne vēlāk kā nākamajā darb dienā lemj par bērna aizgādības tiesību pārtraukšanu vecākiem.
- (5) Bāriņtiesa pēc tam, kad pieņemts lēmums par bērna šķiršanu no ģimenes, nekavējoties informē par to pašvaldības sociālo dienestu vai pašvaldības deleģēto personu. Šajos gadījumos pašvaldības sociālais dienests kopā ar citām pašvaldības institūcijām, bērna vecākiem un bērna tiesību aizsardzības iestādēm izstrādā ģimenes atbalsta un palīdzības programmu.

Section 51

- (1) Par vardarbību pret bērnu, par bērna pamudināšanu vai piespiešanu piedalīties seksuālās darbībās, par bērna izmantošanu vai iesaistīšanu prostitūcijā vainīgās personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.
- (2) Bērnam, kurš ir noziedzīga nodarījuma, ekspluatācijas, seksuālas izmantošanas, vardarbības vai jebkādas citas nelikumīgas, cietsirdīgas vai cieņu aizskarošas darbības upuris, Ministru kabineta noteiktajā kārtībā bez maksas sniedzama nepieciešamā palīdzība, lai viņš atgūtu fizisko un psihisko veselību un integrētos sabiedrībā. Šādai ārstēšanai un reintegrēšanai jānotiek bērna veselībai, pašcieņai un godam labvēlīgā vidē, rūpīgi sargājot bērna intīmo noslēpumu.
- (3) Katrai personai ir pienākums ziņot policijai vai citai kompetentai iestādei par vardarbību vai citu pret bērnu vērstu noziedzīgu nodarījumu. Par neziņošanu vainīgās personas saucamas pie likumā noteiktās atbildības.
- (4) Policijai ir pienākums informēt bāriņtiesu pēc bērna atrašanās vietas par policijas pieņemto lēmumu par nošķiršanu, ja šis lēmums ir pieņemts saistībā ar kaitējuma draudiem bērnam vai tās personas, kas pastāvīgi dzīvo kopā ar bērnu, brīvībai, dzīvībai vai veselībai.

Section 73

- (1) Katra iedzīvotāja pienākums ir sargāt savu un citu bērnu drošību, ne vēlāk kā tajā pašā dienā ziņot policijai, bāriņtiesai vai citai bērna tiesību aizsardzības institūcijai par jebkādu vardarbību un noziedzīgu nodarījumu vai administratīvu pārkāpumu pret bērnu, par viņa tiesību pārkāpumu vai citādu apdraudējumu, kā arī tad, ja personai ir aizdomas, ka bērnam ir priekšmeti, vielas vai materiāli, kas var apdraudēt paša bērna vai citu personu dzīvību vai veselību.
- (2) Veselības aprūpes, pedagogiskie, sociālās sfēras vai policijas darbinieki, kā arī vēlētās valsts un pašvaldību amatpersonas, kurām kļuvis zināms par bērna tiesību pārkāpšanu un kuras par to nav ziņojušas minētajām institūcijām, par neziņošanu saucamas pie likumā noteiktās atbildības.

-
- 1 Nations Online Project (2018) *Latvia*. Available at <https://www.nationsonline.org/oneworld/latvia.htm> (accessed 18 July 2021).
  - 2 European Institute for Gender Equality (2013) *Current situation of female genital mutilation in Latvia*. Available at https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/current_situation_and_trends_of_female_genital_mutilation_in_latvia_en.pdf (accessed 19 July 2021).
  - 3 Olga Rastrigina (2015) *The Policy on Gender Equality in Latvia. European Parliament, European Union*. Available at http://www.gwi-boell.de/sites/default/files/uploads/2010/02/ipo_l_ida2015510008_en.pdf (accessed 28 July 2021).
  - 4 *International Covenant on Civil and Political Rights* (1966) United Nations Treaty Collection: Status of Treaties. Available at https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-4&chapter=4&clang=_en (accessed 19 July 2021).
  - 5 *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* (1966) United Nations Treaty Collection: Status of Treaties. Available at https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-3&chapter=4 (accessed 19 July 2021).
  - 6 *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women* (1979) United Nations Treaty Collection: Status of Treaties. Available at https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-8&chapter=4&clang=_en#9 (accessed 19 July 2021).
  - 7 *Convention on the Rights of the Child* (1989) United Nation Treaty Collection: Status of Treaties. Available at https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&clang=_en (accessed 19 July 2021).
  - 8 - Council of Europe (2021) *Chart of signatures and ratifications of Treaty 210, Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Available at <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/197/?module=signatures-by-treaty&treatynum=210> (accessed 19 July 2021).
- Council of Europe (2021) *Reservations and Declarations for Treaty 210, Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence*. Available at <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/197/?module=declarations-by-treaty&numSte=210&codeNature=0> (accessed 19 July 2021).
  - 9 - Council of Europe (2021) *Chart of Signatures and Ratifications of Treaty 005, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Available at [coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/signatures?module=signatures-by-treaty&treatynum=005](https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/signatures?module=signatures-by-treaty&treatynum=005) (accessed 19 July 2021).
- Council of Europe (2021) *Reservations and Declarations for Treaty 005, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*. Available at <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/005/?module=declarations-by-treaty&numSte=005&codeNature=0> (accessed 19 July 2021).

Cover images: Image of Latvia from Canva stock library.

Bave Pictures (2021) *Free studio image*. Available at <https://unsplash.com/photos/fl7bASYZgXo>.

Please note that the use of a photograph of any girl or woman in this report does not imply that she has, nor has not, undergone FGM.

This report analyses and discusses the application of national (criminal) laws to the commission of FGM and any possible related crimes. It also explores other legal factors deemed relevant, such as legal obligations to report the commission or likely upcoming commission of FGM, available legal protective measures for girls and women at risk of FGM, and any obligations of national governments in relation to FGM.

The initial research conducted for this report consisted of a questionnaire developed by 28 Too Many and Ashurst LLP. The information contained in the responses to that questionnaire was then reviewed by Middelburg Human Rights Law Consultancy, updated and used as the basis of further research from relevant sources. This report is mainly based on primary legal sources such as legislation, case law and authoritative literature, but does use secondary sources such as government documents, journal articles and newspaper articles.

This report has been prepared as a work of legal research only and does not represent legal advice in respect of any of the laws of Latvia. It does not purport to be complete or to apply to any particular factual or legal circumstance. It does not constitute, and must not be relied or acted upon as, legal advice or create an attorney-client relationship with any person or entity. Neither 28 Too Many, Ashurst LLP and Middelburg Human Rights Law Consultancy nor any other contributor to this report accepts responsibility for losses that may arise from reliance upon the information contained herein, or any inaccuracies, including changes in the law since the research was completed in August 2021. No contributor to this report holds himself or herself out as being qualified to provide legal advice in respect of any jurisdiction as a result of his or her participation in this project or contribution to this report. Legal advice should be obtained from legal counsel qualified in the relevant jurisdiction/s when dealing with specific circumstances. It should be noted, furthermore, that in many countries there is a lack of legal precedent for the penalties laid out in the law, meaning that, in practice, lesser penalties may be applied.

Acknowledgements:

Ashurst LLP

Middelburg Human Rights Law Consultancy

